

Comprendre l'Edat Mitja

L'Edat Mitja està de moda. *Mercats Medievals* a cada poble. Els quioscs plens de revistes de temàtica medieval. Les llibreries s'omplen de novel·les inspirades en l'Edat Mitja. Els cinemes vessen de medievalitat. Les botigues de *souvenirs* venen equips complets de cavallers medievals... fets a la Xina. Tots els pobles i ciutats restauren i posen de relleu el seu passat medieval. Així podríem seguir fins a omplir-ne pàgines. Al final, però, hauríem de concloure que tot això solament és un gran muntatge comercial per a que alguns es facin d'or, Ve't aquí l'Alquímia d'avui en dia.

Rera aquest boom comercial hi ha un inconscient col·lectiu que procura tornar als seus orígens a fi de comprendre el que és, puix el nostre món actual, tan modern ell, ha perdut les seves arrels, els seus lligams, els seus punts de referència, la seva tradició, i ara navega sense brúixola o, si som més precisos, ara naufraga i s'ofega. Tot el món occidental té les seves arrels en aquesta tan desconeguda i mal compresa Edat Mitja. Tots els estats, tots els reialmes neixen d'aquest precís moment; certament, les seves fronteres o els seus noms no coincideixen amb els actuals, però el seu esperit fundacional hi és clarament estampat i definit.

Així doncs, concloem: si l'Edat Mitja està de moda és perquè col·lectivament busquem els nostres orígens perduts, malgrat sigui inconscientment. Ara bé, buscarlos, és comprendre'ls? I encara, som capaços de comprendre'ls? Malgrat no ser-ho, ens hem de declarar pessimista, i ens veiem obligats a dir que difícilment serem capaços de comprendre'ls.

L'Edat Mitja és un temps convuls que veu i viu la lluita entre dos móns, el món de l'ordre de l'antiguitat on els déus inspiraven els homes, i el món modern on l'home vol ser l'amo del seu destí. El vencedor és ben evident. I ara, en paguem les conseqüències.

Si volguéssim comprendre aquesta època convulsa i creativa que dona naixement a Occident, hauríem de capgirar-nos i espolsar-nos com sacs cap per avall, tan diametralment oposats n'estem. Un exemple: avui, qualsevol ciutat o poble il·lumina amb potents focus l'exterior dels seus monuments, de les seves esglésies i encara més si són romàniques o gòtiques. Quan aquestes esglésies, romàniques o gòtiques, s'aixecaren també foren il·luminades, però a l'interior, amb esplendoroses pintures i policromies que feien, de l'interior d'aquests edificis, uns llibres oberts plens de color i de llum. Tradicionalment donar llum és acolorir, ja que sense llum no hi ha color.

Així doncs, si nosaltres, fills del raonament cartesià i escolàstic, volguéssim comprendre aquesta època hauríem de tornar-nos alquimistes. Molts es preguntaran què és això. D'altres diran que l'Alquímia és una faula. Molts més, que és una marca comercial. Els científics diran que és l'origen de la química. Els més erudits explicaran que és una ciència antiga que pretenia transmutar el plom en or mitjançant la Pedra Filosofal, i immediatament la tractaran de quimera i/o s'endinsaran en abstrusos i difícils discursos de física atòmica.

Però els Alquimistes, els Filòsofs pel foc, tal com ells mateixos s'anomenen, què en diuen de l'Alquímia? Si n'escoltem i n'entnem un, diuen els Alquimistes, els haurem escoltat i entès tots. Doncs escoltem a l'Emmanuel d'Hooghvorst en les seves "Reflexions sobre l'or dels alquimistes"¹: ...*La hipòtesi dels alquimistes és la següent: si l'or, sol terrestre, és indestructible, és perquè posseeix en si un principi físic d'immortalitat. Si els homes sabessin el poder i la medecina que conté, abandonarien totes les seves ocupacions per tal d'endegar la recerca del secret que el sobirà creador ha dipositat en les mines, per tal de trobar aquella guarició i regeneració a la que aspira tot el gènere humà. Sorprenent hipòtesi la de l'alquímia!... L'home no posseeix en ell mateix el principi de la medecina. Així doncs, ha de buscar-lo, extreure'l i tractar-lo. El mateix passa amb la Panacea universal, ja que la Gran Obra consisteix en fer d'aquest or la medecina dels tres regnes; aplicat al cos humà, és el licor d'immortalitat o elixir de llarga vida... L'alquímia no és una recepta. És una escola filosòfica que només admet l'experiència sensible com a criteri de veritat... l'alquimista troba tot el seu saber en l'observació d'un sol objecte... L'or dels nostres Filòsofs és certament el vulgar, però esmenat per la bona natura. Més amunt hem escrit que en l'or hi havia una trampa. Aquí es mostra. Efectivament, els metalls filosòfics són metalls purs i ja no vulgars. D'aquí l'avar no en traurà profit. Què sabrà dels metalls purs i de l'or dels filòsofs aquell que persegueix les riqueses d'aquest món?... L'alquímia no s'ensenya, es comunica.*

Això per a nosaltres tan quimèric, tan llunyà i tan obscur, era la llum i el far del temps medieval. No volem negar ni amagar que aquella societat estigués plena d'injustícies i d'abusos, d'una absoluta manca d'higiene i que l'or, els diners, no obcequessin tant com avui en dia ho fan. Però la raó de ser d'aquell temps de llum la trobem en aquesta recerca, suara esmentada, dels Filòsofs pel foc.

Sabrem espolsar-nos de la complicació de les màquines per tal d'anar a la senzillesa i a la simplicitat de la follia divina?

I així comprendrem l'Edat Mitja.

¹ El Hilo de Penélope. EH. Arola Editors. Tarragona 2000. p. 321-328.